

"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ"

ОД КНИГАТА НА
ХАНС-ЛОТАР ШТЕПАН
"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ" - Идентитетот
на Македонците прикажан на примерот
на Балканскиот сојуз (1878-1914), во
издание на "АЗБУКИ"

Во работниот наслов се тематизира проблемот на идентитетот на Македонците. Македонскиот читател, сосема логично, својот идентитет го следи како нешто саморазбирливо; меѓутоа, тој би требало да земе предвид дека соседните држави до денешен ден се обидуваат со проблематични аргументи да ги втемелат нивните претензии за македонскиот јазик, името и територијата, кои на Македонците не им дозволуваат никаков сопствен идентитет. Почнувајќи од Берлинскиот конгрес во 1878 г., но особено по Балканските војни од 1912/1913 г. тие ги повторуваат своите фалсификувани барања, притоа надевајќи се на тоа дека еден ден тие би созреле во неотповикливи вистини.

Следствено на тоа, семејството на народите беше погрешно информирано за идентитетот на Македонците, а сега тоа ќе може да си направи објективна слика за историјата на Македонците.

Истражувањето се темели врз (необјавените) акти на Политичкиот архив на германското Министерство за надворешни работи.

Подготвила: Милева ЛАЗОВА

БОЈ НА БОЈНОТО ПОЛЕ ЗА Р "ПО ПАТ НА ПОСИЛНИОТ"

Интересите на Вилхелм за Балканската војна посредно биле поврзани со Македонија, но непосредно исклучително со Грција. Неговите променливи симпатии ќе можат да се објаснат само преку заднината на неговите лични врски со грчкиот престолонаследник, со шурата Константин (кој во семејниот круг, исто така, и од него бил именуван само со Тино). Во текот на годините во кои развојот на Балканскиот сојуз се влечкал повеќе лошо отколку добро, на сопругот од сестрата на Вилхелм мора да му успеало германскиот кајзер - веројатно во сојуз со Софија - да го наговори да се откаже од принципот за неповредливост на статус кво во интерес на една реевропеизација и поделба на остатокот од турските провинции, а неговите симпатии да ги префрли од Турција кон балканските држави (читај Грција).

Исклучено е дека експанзијата поставена за цел меѓу двајцата мажи можела да се разгледува како решение без војна, бидејќи тоа, според 500-годишното, а особено со искуството од последните 230 години со Турците, мораше да се оцени како невозможно. Дека при убедувањето бил искористен и аргументот за

потреба од водење на оваа војна заради ослободување на христијанското население од османлиското ропство е крајно неверојатно, сè додека се верува во коректноста на двата истакнати карактера кои се препознаваат во материјалите. Згора на тоа, грчкиот апел до царскиот шура за согласност за насилно решение на проблемот, кој во обратен случај бесконечно ќе тлееше во европските провинции под турската полумесечина, едноставно можело да биде насочен од војникот Константин кон војникот Вилхелм. Бидејќи во кајзеровата директива од 4 октомври се наоѓаат докази - кои само така можат да се интерпретираат - за оваа (ако ми е дозволено) проста, но сепак вековна, ако не и илјадагодишна воена доктрина.

Имено, кајзерот пишувал:

"Како што стојат работите, мора да доведат до судир меѓу балканските држави со истурениот дел на Турција во Европа. Бидејќи ова не оди со добро, ќе мора да има борба. И - слободно може да дојде до војна. Притоа, балканските држави ќе покажат за што се способни и дали имаат право на егзистенција. Доколку решително ја победат Турција, тогаш се во право и им следува соодветна награда. До-

колку бидат поразени, тогаш ќе останат мали и долго време ќе бидат мирни и ќе одржуваат мир, а територијалното прашање ќе се исклучи".

Токму последниот синџир на аргументирање мора да бил тој со кој симпатичниот Константин, со државно образование, пруски воспитан во германско господство од еден домашен германски учител, ја ставил во тасот на терзијата неговата чест како војник во име на целата грчка армија и со тоа присилно ја изнудил војничката чест на кајзерот, да се дозволи бој на бојното поле за решение "по пат на посилниот". Имено, не може да се предвиди текстот на Вилхелм, во кој тој пишува за неговите симпатии кон развиениот антитурски план искован од Константин.

Премалку се обрнуваме на волјата на народот (еј, гледај таму, господинот монарх!), кој сака борбата за територијално зголемување; во друг случај тој ако може ќе се побуни и на:

"владетелите ќе им подготви револуција... затоа што е потребно многу малку тие... од... народот да бидат отфрлени или дури убиени", вклучувајќи и "евентуален пад на балканските династии".

Стравувањето на Вилхелм во никој

случај не било напразно. Изворот за тоа може многу точно да се проследи, останува, што би се рекло, во семејството: неколку дена пред тоа вршителот на работите во Атина, Фон Бил, телеграфирал

но е исто и припојувањето на Крит кон Грција.

Така може да се менуваат времињата, погледите и интересите. Крвта вода не станува - а особено, во кралските двори.

Овој курс на Вилхелм II во никој случај не бил екстремно однесување. Тоа многу повеќе ѝ одговарало токму на политиката на Англичаните, која ја скицираше амбасадорот Килман, по еден разговор со министерот за надворешни работи сер Едвард Герј, според што, решението на прашањето за Крит: можеше да биде "или приклучување кон Грција... или автономија на Крит".

Разликата лежи во оддалечувањето на Вилхелм од султанот, односно од Турција, а за тоа Англија имала постојан функционален интерес.

На ова место задолжително мора повторно да се потсетиме на генијалноста на Бизмарк во надворешната политика (и покрај сите непростливи грешки кои му се поткраднале во внатрешната и културната политика, а кои предизвикале големи потреси во германскиот Рајх, но и во стопанската политика - се мисли на неуспешната политика за заштитна царина и на Ломбардија - кои како последица довеле до катастрофално влошување на германските односи токму со онаа држава која за Бизмарк претставувала особена грижа - Русија). Зарем во 1889 г. железниот канцелар, со еден, во однос на малата Грција (како што во хронологијата на уводната глава бил склон да ја исмева), речиси опширен нацрт за братот на Софија, не го предупредил новопечениот цар за непредвидливите последици од германското инволвирање во грчките работи преку брачната поврзаност на принцезата Софија со престолонаследникот во Атина? Бизмарк видел дека ќе дојде до тоа.

Кај секој друг противиграч на идниот грчки крал Константин, можеби, нега-

тивните последици ќе се ограничеле - но, кај премиер како Венизелос...?

Но, веќе било доцна. Германија стоела среде балканските интриги.

Во секој случај морало да се изврши ограничување во полза на царот. Тоа дошло од концептот на Вилхелм II дека неговата подготвеност на балканските држави, во прва линија на Грција, а со тоа и на престолонаследникот, да им остави одврзани раце за борба против турска Македонија, имало една апсолутна граница: сите четири балкански кралства можеле да бидат подготвени, за нивните империјалистички цели, да водат војна против Турција; но ризикот од пораз морале сами да го сносат, бидејќи интервенцијата на големите сили, значи, исто така, и особено од Германија (и Австрија), кајзерот категорично ја исклучил! (Споредено со текстот од неговата директива.)

Треба да се појде оттаму што Вилхелм не бил најточно информиран за стандардната политика, која не дозволувала еднаш ослободената христијанска област од османлискиот јарем повторно да падне под исламска сувереност. Конечно, во безбројните извештаи од своите претставници на Балканот и во печатот тој можел да прочита дека балканските држави секогаш се потпираат токму врз тоа што тие "со победа само добиваат, а со пораз едвај нешто можат да загубат". Државниот секретар Фон Кидерлен вака формулирал едно упатство до Амбасадата во Лондон:

"...Невозможност, христијанските провинции, кои еднаш се отцепија од Турција,... повторно да се вратат под османлиско владеење, е... заедничко мислење во цел свет".

(Од друга страна, на Берлинскиот конгрес - под притисок на Англија и Австрија - некои провинции сепак му се вратија на Османлиското царство!) И покрај тоа, за кајзерот - за разлика, на пример, од царот - не доаѓало предвид војна против Турција. Овој заклучок не е неважен, бидејќи на почетокот, во никој случај не била загарантирана победата на балканските држави против Турција, значи "ослободувањето" и припојувањето на Македонија.

Наспроти тоа, Русија (овој пат можеби сериозно, а не само лажно) ја изразила загриженоста дека:

"во случај на пораз на Бугарија, во полза на врските, ќе биде присилена на евентуална вооружена интервенција".

Од своја страна, пак, Бугарија и покрај руската загриженост, односно токму поради очекуваната воена помош:

"не се воздржа од војна", затоа што ќе се рече "дека Русија не може сосема да ги препушти на нивната судбина без загуба на целиот нејзин престиж на Балканот, со кој ги создаде и до сега ги штитеше словенските држави".

Нели оваа аргументација повторно потсетува на српскиот крал со селски ум, Милан?

(продолжува)

РЕШЕНИЕ

дека "од госпоѓата престолонаследничка" му било "наредено":

"Високата жена е во крајно напнато расположение", затоа што "грчката армија не е доволно подготвена за војна". И тогаш решавачката реченица: "Во случај на пораз на Грција револуцијата е известна". "Високата жена конечно ја искажа нејзината итна желба, за секој случај, заради нејзина безбедност, да ѝ испратиме еден воен брод".

Никакво чудо што братот дома бил толку загрижен и се спротивставил на револуционерното решение (на Младотурците). Тој не му го посакувал тоа ниту на својот шура, идниот наследник на грчкиот крал Георг ниту, пак, на својата омилена сестра, која тогаш најверојатно никогаш повеќе немало да има достоинство на една... Незамисливо! Затоа тој сепак претпочитувал (сосема тајно) да ги стави во мирување неговите добри односи со султанот. И тоа консеквентно. Бидејќи еден австриски весник на 5 октомври пишувал за опасностите од претстојната војна и заклучил:

"Доследна е судбината дека Турција е принудена на оваа борба, бидејќи таа не можеше да го пронајде приклучокот кон европската очовеченост и пропушти поданиците да ги направи граѓани и да им пружи добротинство со уредна правна безбедност". Лапидарна забелешка на маргината од кајзерот Вилхелм: "Дослед-